

Koppeling PHARMO & IKZ: waardevol voor praktisch geneesmiddelenonderzoek

ROTTERDAM - De koppeling tussen de databanken van het PHARMO Instituut in Utrecht en de kankerregistratie van het IKZ in Eindhoven begint steeds meer vruchten af te werpen, zo viel te beluisteren tijdens een symposium op 11 november in Rotterdam. De echte waarde van geneesmiddelen komt volgens dr. Ron Herings (directeur PHARMO) pas aan het licht door praktijkonderzoek. "Onze opdracht is informatie over de effecten van geneesmiddelen in de praktijk te onderzoeken en deze kennis te gebruiken om patiënten beter te kunnen behandelen en om bijwerkingen te voorkomen."

Dr. Ron Herings zei dat kennis over de uitkomsten van geneesmiddelen in de dagelijkse praktijk noodzakelijk zijn om goed gebruik van geneesmiddelen te bevorderen. Daarvoor is meer kennis nodig over de gezondheidstoestand van de patiënt. "Die gezondheidstoestand wordt over het algemeen niet systematisch gevolgd. Hoe raar het ook mag klinken: van veel geneesmiddelen weten we niet of ze in de praktijk even effectief en veilig zijn als gedacht wordt op basis van klinisch experimenteel onderzoek. De praktijk is minder efficiënt en veilig dan we denken."

Werking geneesmiddelen in praktijk

Reeds in de jaren '70 was al bekend dat door de velen factoren die de werking van geneesmiddelen in de praktijk kunnen beïnvloeden, experimenten nodig waren om de werking van geneesmiddelen te kunnen bestuderen. De toelating van geneesmiddelen en de kosten effectiviteit wordt vrijwel uitsluitend bepaald door de resultaten van deze experimenten (RCT's), waarbij we vergeten lijken te zijn, dat deze experimenten doen juist omdat de werking van geneesmiddelen door een groot aantal, veelal onbekende factoren beïnvloed kan worden.

In tegenstelling tot vroeger, krijgen we nu de beschikking over grote databanken waardoor we onderzoek kunnen doen naar deze factoren. Dat helpt te begrijpen waarom sommige patiënten huist wel of geen baat hebben bij een geneesmiddel, en waarom sommige patiënten bijwerkingen ontwikkelen. Het gaat daarbij om allerlei aspecten, zoals individuele kenmerken van de patiënt, diagnose en therapietrouw. "Ik heb geleerd dat deze factoren niet constant zijn in de tijd waardoor de echter kosten effectiviteit van een geneesmiddel in de tijd veranderd."

De uitkomsten van klinische trials leveren vaak een vertekend beeld op. "Circa 95 procent van de patiënten die tegenwoordig onder behandeling zijn met statines, zouden niet voor deelname aan een trial in 1980 in aanmerking zijn gekomen, omdat ze eenvoudigweg niet aan de inclusiecriteria voldoen. Welke criteria daadwerkelijk belangrijk zijn voor optimaal gebruik in de praktijk, is moeilijk te zeggen", aldus dr. Ron Herings. "In de praktijk wordt gemiddeld 50 procent van de werkzaamheid van een middel teniet gedaan door onjuist gebruik en dus weggegooid. We moeten daarom zorgen voor een zo optimaal mogelijke toepassing en gebruik van geneesmiddelen in de praktijk."

Toelating soms te snel

PHARMO doet vooral onderzoek naar het feitelijk gebruik van geneesmiddelen in de dagelijkse praktijk. Daarbij komen punten aan de orde als patiëntkenmerken, therapietrouw en bijwerkingen. "Er worden nog steeds geneesmiddelen toegelaten die in de praktijk zeer slecht door patiënten worden verdragen. De toelating is vooral gebaseerd op modelberekeningen, die nauwelijks gevalideerd worden in de praktijk", zegt dr. Ron Herings. Om de daadwerkelijk waarde van een geneesmiddel te bepalen is praktijk onderzoek noodzakelijk. Gelukkig komen steeds mee gegevensbanken voor onderzoek ter beschikking waardoor dit onderzoek ook mogelijk wordt.

Ook voor die geneesmiddelen doe versneld worden toegelaten omdat we niet langer kunnen wachten, biedt de koppeling van de PHARMO en IKZ databanken uitkomst. Ook wordt onderzoek mogelijk naar geneesmiddelen die onbedoeld kanker veroorzaken op de langere termijn, waarbij ook gekeken kan worden naar de genetische opmaak van patiënten. Onze opdracht is patiënten beter te volgen in de praktijk en daarvan te leren wat goed en fout gaat en op welke wijze we de farmacotherapie kunnen optimaliseren. De koppeling tussen PHARMO en IKZ is in dat opzicht fantastisch. We moeten daar nog meer zorgverleners bij gaan betrekken. Dat levert extra meerwaarde op."

Meer fase 4 studies

Prof. dr. Jan Willem Coebergh onderstreepte dat eveneens. "De koppeling tussen IKZ en PHARMO biedt volop mooie mogelijkheden. Deze samenwerking sluit goed aan op de aanbeveling van het College Van Zorgverzekeraars om meer fase 4 studies te verrichten. De infrastructuur die IKZ en PHARMO hebben gerealiseerd, voldoet aan de eisen van het Clingendael European Health Forum en de gedragscode voor gezondheidsonderzoek en is bovendien door de onderzoekers zelf bekostigd. Op deze manier geven we de wortels van de registratieboom, die de klinische praktijk vertegenwoordigen, volop kansen om te groeien zodat de vier onderzoeksdomeinen -prognostiek, kwaliteit van zorg, kwaliteit van leven, en preventie door interventie- volop kunnen bloeien."

Over PHARMO

De focus van het wetenschappelijk onderzoek van het PHARMO Instituut ligt op studies naar effect en bijwerkingen van medicijnen in de dagelijkse praktijk. De databanken van het PHARMO Instituut bevatten data van patiënten van o.a. de openbare apotheek, hospitalisaties (LMR), ziekenhuisapotheek, klinisch labbepalingen en huisartsen.

- Meer informatie over deelname aan de registratie van geneesmiddelen door apothekers is verkrijgbaar bij [dr. Ron Herings](#) van het PHARMO Instituut in Utrecht, tel. 030 - 7440 800.
- Meer informatie over onderzoek naar praktisch gebruik van geneesmiddelen bij kankerpatiënten is verkrijgbaar bij [dr. Lonneke van de Poll](#) of [dr. Valery Lemmens](#), sectorhoofden van de afdeling Onderzoek van het IKZ.

Index verslagen van dit symposium:

- [Toekomst al begonnen: 'We kijken naar gevolgen van kanker voor patiënt'](#)
- [Onderzoek naar rol geneesmiddelen bij kanker tijdrovend, maar waardevol](#)